

НАШ АЛЬБОМ.

Ритми.

I.

Де поділи ся ви, голоснії слова,
що без вас моя туга віма?
Розточили ся ви, як весняна вода
по ярах, по байраках, по б'ялках.
Чом не станете ви, як на морі вали,
не гукнете одважно до неба,
не заглушите туги прибором гучним,
не розібете смутку моєї душі
міцним папрасним натиском бурі?

Я не на те, слова, ховала вас
і напоїла кривю свого серця,
щоб ви лили ся, мов отрута млява,
і посідали душі, мов іржа.

Промінням ясним, хвилями буйними,
пруdkими іскрами, летючими зірками,
палкими блискавицями, мечами
хотіла-б я вас виховати, слова!

Щоб ви луну гірську будили, а не стогін,
щоб краяли, та не труїли серце,
щоб піснею були, а не квилінням.
Вражайте, ріжте, навіть убивайте,
не будьте тільки дощиком осіннім,
палайте, чи паліть, та не вяліть!

26, VIII 1900.

II.

Чи тільки-ж блискавицями літати
словам отим, що з туги народились?
Чому-ж би їм не злинути у гору,
мов жайворонка спів, дзвіночком срібним?

Чом не розсипатись над чорною рілею,
 мов давінкий дощ, просьвічений промінням?
 Чом не заграги колом танцюристим,
 мов ті листочки, що зриває буря,
 мов діамантові сніжинки в хуртовину?
 Чи тільки зірка тим яснійше сяє,
 чим темрява чорнійша вколо неї?
 Чи тільки в казці вироста калина
 з убитої людини і чарує
 усіх людей сопілкою дивною?
 Чи тільки в казці лебідь умирає
 не з криком навісним, а з любим співом?...

26/VIII 1900.

III.

Як би оті проміння золоті
 у струни чарами якими обернути,
 я-б з них зробила золотую арфу, —
 в ній все було-б ясне, і струни й гук,
 і кожна пісня, що на ив'ших струнах
 бренить, мов голос вітряної ночі,
 бренила-б на моїй злотистій арфі
 тим співом, що лунає тільки в снах
 дітей щасливих. Туга-б відкотилась
 від гуків тих геть-геть у дальну,
 мов білі тумани, пройняті сонцем,
 що здалека леліють, наче золото,
 не хмарою, а мрією здають ся.
 І жалі всі, в гармонію з'єднавшись,
 озвались би, мов хори в емпіреях...

14/IX 1900.

IV.

Хотіла-б я уплисти за водою,
 немов Офелія, уквітчана, безумна.
 За мною в слід плили-б мої пісні,
 хвилюючи, як та вода лагідна,
 все далі, далі...

І вода помалу
 мене-б у легкі хвилі загортала,
 немов дитину в тонкий спóвнток,
 і колихала-б, наче люба мрія,
 так тихо, тихо...

Я-ж, така безвладна,
 дала-б себе нести і загортати,
 пливучи з тихим, ледве чутним співом,

спускаючись в блакитну, ясну воду
все глибше, глибше...

Потім би на хвилі
зостав ся тільки відгук невиразний
моїх пісень, мов спогад, що зникає,
забутої балади з давніх часів, —
в ній щось було таке смутне, криваве,
та як згадати? Пісня та лунала
давно, давно...

А потім зник би й відгук
і на воді ще-б колихались тільки
мої квітки, що не пішли зо мною
на дно ріки. Плили-б вони, аж поки
в яку сагу спокійну не приблизь
до білих водяних лілей, — там стали-б.
Схиляли ся-б над сонною водою
берез плакучих нерухомі віти;
у тихий захист вітер би не віяв;
спускав ся-б тільки з неба на лілеї
і на квітки, що я безумна рвала,
спокій, спокій...

3, XII 1900.

V.

..... Ні! я покорити її не здолаю
ту пісню безумну, що з туги повстала,
ні маски не вмю накласти на неї,
ні в ясну одежу убрати не можу, —
бе чорними крильми, мов хижа птиця,
і ранить, як тільки я хочу приборкати
її силоміць. „Гей, шаленая пісне!
і в кого вдалась ти така непокірна?
Дивись, я сьміюсь, коли серце ридає,
і погляд і голос мені покорялись,
я тиха, спокійна. А ти? — наче вітер!
Нема тобі впливу. Тобі все одно,
що, стрівши, вогонь доведеш до пожежі,
що хвилі, спіткавши, розгониш до бурі,
що темнії хмари в хаос помішаєш,
що вбогу хатинку, останній притулок
важкою лавіною скинеш в безодню, —
тобі все одно! Той нехай собі плаче,
хто іскру лишив на шляху необачний,
хто човен непевній воді доручив,
хто вийшов в дорогу темненької ночі,
хто вбогу хатину, останній притулок,

поставив високо над краєм безодні, —
вдалась ти крилатою, мусиш летіть!

Так, вільна, вільна пісня! Я не знаю,
на щастя, чи на горе тая воля,
та я ще не скувала їй кайданів;
не знаю я, де взять на них заліза,
і на яким вогні вони кують ся.
Та певне вже — кувати не кувати,
а прийде час-година — розпадуть ся.
І стрепенеть ся визволена пісня
і вирветь ся з неволі, як ридання,
що довго стримане, притлумлене таїлось
в темниці серця.

Не просіть потіхи,
ви всі, що смутні, від такої пісні.
Нічого в ній лагідного нема.
Вона від туги й розпачу вродилась,
за скритий жаль вона помститись хоче
вогнем, отрутою, мечем двусічним туги.
Коли вам страшно, — геть ідіть з дороги!
Хай пролетить ся пісня одиноко,
як вихор через море ледове.
Не треба їй ні сліз, ні спочування,
їй треба тільки волі і простору.
Так божевільний волю здобуває,
щоб гнати ся на безвість до загибну...

Летить безумна пісня — стережіть ся!
Бо жаль ваги не має, так як смерть!

1/II 1900.

VI.

Як би вся кров моя улінула отак,
як сі слова! Як би моє життя
так зникло непримітно, як зникає
вечірнє сьвітло!... Хто мене поставив
сторожею серед руїн і смутку?
Хто наложив на мене обов'язок
будити мертвих, тішити живих
калейдоскопом радощів і горя?
Хто гордощі вложив мені у серце?
Хто дав мені одваги меч двусічний?
Хто кликав брата сьвяту оріфламу
пісень, і мрій, і непокірних дум?
Хто наказав мені: не кидай зброї,
не відступай, не падай, не томись?
Чому-ж я мушу слухати наказу?

Чому втекти не сьмію з поля чести,
 або на власний меч грудьми упасти?
 Що-ж не дає мечі промовить просто:
 „Так, доле, ти відпійша, я корю ся!“
 Чому на спогад сих покірних слів
 рука стискає невидиму зброю,
 а в серці крики бойові лунають?...

Кімполонг, 6 VI 1900.

Леса Українка.

Буркутські станси.

I.

Кожда кичера в млі,
 Кождий плай закуривсь —
 Що за мла на твоєму чолі?
 Ти чого, брате мій, зажурились?
 Як потік клекотить!
 Як гуде Черемош!
 Щось таємнее душу гнітить,
 Якнихсь дум обігнатись не мож.
 Щось таке, мов докір
 Над душею гука,
 Мов та каня, що в млі поверх гір
 Сумно скиглить і дощ наклика.

II.

Дівчино, моя ти рибчино,
 Дівчино, кохане моє,
 Ти мого страждання причино,
 Скарбнице, що щасте дає!
 Обоє підемо, обоє
 В далеку мавдрівку життя.
 Нічого не страшно з тобою,
 Бо ти чудодійне дитя.
 Ти стрілиш очима — і горе
 Розвієсь, мов мла на версі;
 Всьміхнеш ся — й розбурхане море
 Поклонить ся твоїй красі.

III.

Найгарнійша для нас
 Заграничная квітка;